Viborg Kommune

Spurvehuset

PÆDAGOGISK LÆREPLAN 3-6 ÅR

Hjernen&Hjertet

RAMBØLL

Indholdsfortegnelse

1 INDLEDNING . . . 3
1.1 Indledning . . . 3
1.2 Værdier . . . 4
1.3 Pædagogiske principper . . . 4
1.4 Læringsforståelse . . . 5
2 GENERELLE RAMMER FOR ARBEJDET MED DE SEKS LÆREPLANSTEMAER . . . 7
2.1 DE OVERORDNEDE LÆRINGSMÅL . . . 7
2.2 ARBEJDET MED LÆRINGSMÅL FOR BØRN MED SÆRLIGE BEHOV . . . 8
2.3 ARBEJDET MED LÆRINGSMÅL FOR METODER OG AKTIVITETER TIL INKLUSION . . . 8
2.4 ARBEJDET MED LÆRINGSMÅL FOR SPROGINDSATSEN . . . 9
2.5 ARBEJDET MED OVERGANGE OG SAMMENHÆNG . . . 9
2.6 METODER OG AKTIVITETER I ARBEJDET MED OVERGANGE OG SAMMENHÆNG . . . 10
3 PRIORITERING, DOKUMENTATION OG EVALUERING AF ARBEJDET MED DE SEKS LÆREPLANSTEMAER . . . 12
3.1 FAKTA OM INSTITUTIONEN . . . 12
3.2 PRIORITERING - LÆREPLANER . . . 12
3.3 VÆRKTØJER TIL DOKUMENTATION . . . 13
3.4 METODER TIL EVALUERING . . . 13
3.5 DAGTILBUDDETS ANVENDELSE AF EVALUERING TIL UDVIKLING AF DEN PÆDAGOGISKE PRAKSIS . . . 13
4 MÅLSÆTNINGER FOR DE ENKELTE LÆREPLANSTEMAER . . . 15
4.1 ALSIDIG PERSONLIG UDVIKLING . . . 15
4.2 SOCIALE KOMPETENCER . . . 16
4.3 SPROGLIG UDVIKLING . . . 17
4.4 KROP OG BEVÆGELSE . . . 18
4.5 NATUR OG NATURFÆNOMENER . . . 19
4.6 KULTURELLE UDTRYKSFORMER OG VÆRDIER . . . 20
5 ARBEJDET MED ET GODT BØRNEMILJØ SOM EN INTEGRERET DEL AF DET PÆDAGOGISKE ARBEJDE . . . 22
5.1 ARBEJDET MED ET GODT BØRNEMILJØ . . . 22
5.2 ARBEJDET MED BØRNEMILJØVURDERINGER . . . 22
6 AFSLUTNING . . . 23

1 INDLEDNING

1.1 Indledning

Kommunens fastsatte indledning

Den pædagogiske læreplan skal ses som et arbejdsredskab til at kvalificere og dokumentere 0-6-åriges læring og udvikling. Vi har i Viborg Kommunes Dagtilbud særlig fokus på de læringsmiljøer, vi tilbyder børnene. Læreplanen skal sikre, at børnenes trivsel, udvikling og læring er i fokus, så børnene i samarbejde med forældre bliver rustet til at mestre de udfordringer, de møder. Læreplanen skal bruges som et dagligt, pædagogisk redskab til planlægning, refleksion, evaluering og dermed til udvikling af kvaliteten i de læringsmiljøer, vi tilbyder børnene.

I Dagtilbud i Viborg Kommune rettes blikket mod kerneopgaven – opgaven vi løser sammen til gavn for barnet. Når vi udarbejder den pædagogiske læreplan, skal vi have forståelse for kerneopgaven, og bevidstheden om, hvordan vi sammen løser opgaven, skal være indeholdt i de opstillede mål og tiltag.

Ledelsen bør sikre, at bestyrelsen får forelagt det arbejde, som ledelse og personale foretager i forbindelse med udarbejdelsen, godkendelsen, evalueringen og opfølgningen af den pædagogiske læreplan.

Denne pædagogiske læreplan er gældende for perioden 2017 til 2018.

Dagtilbuddets indledning

I inviteres hermed til læsning af den selvejende institution FDF Spurvehusets læreplan, som har til formål at beskrive vores mål for de næste år.
Den er udarbejdet med udgangspunkt i vores tidligere læreplaner, som er lavet i et samarbejde mellem personale, ledelse og bestyrelse.
Vores læreplan er et dynamisk arbejdsredskab, som bruges til planlægning af vores praksis med udgangspunkt i de 6 læreplanstemaer, vores børnemiljø, didaktiske overvejelser samt de evalueringer der gøres løbende af vores pædagogiske praksis.

Illustration 1

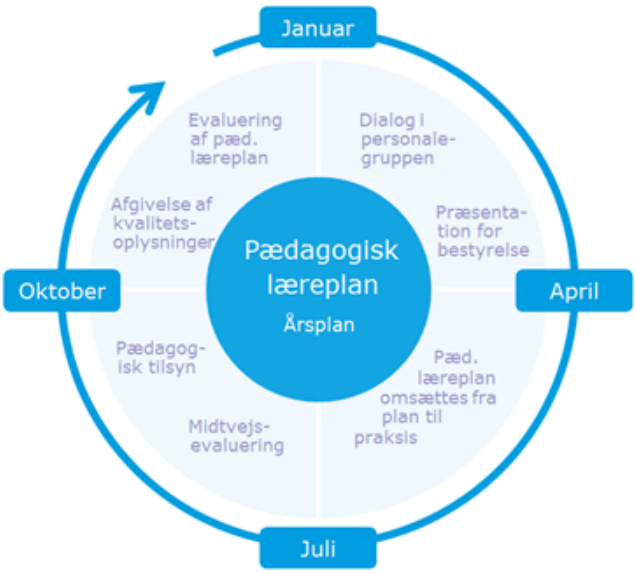

1.2 Værdier

Kommunens fastsatte værdier

Værdisættet fra "Lys i øjnene" udgør det fælles grundlag for arbejdet med børn i Viborg Kommune:
- Ethvert barn er unikt og kompetent og skal mødes som sådan.
- Børn deltager aktivt i sunde fællesskaber. Derfor vil vi skabe sammenhæng og helhed i børns liv.
- Børn er forældrenes ansvar. Derfor samarbejder vi med forældrene om deres børns udvikling og trivsel.
- Børn møder engagerede og faglig kompetente voksne. Derfor anvender vi den viden, der virker.
- Alle arbejder målrettet med en sundhedsfremmende, forebyggende og tidlig indsats. Derfor har vi særligt fokus på det brede tværfaglige samarbejde i nærmiljøet.

Derudover er "Det Strategiske Hus" Viborg Kommunes samlede vision, mission og strategi for dagtilbud. Vi vil:
-Være anerkendende og fokusere på børnenes ressourcer.
-Understøtte læring i børnefællesskaber.

Dagtilbuddets værdier

I vores arbejde, med at udmønte de overordnede værdier, samt med udgangspunkt i vores formulerede kerneopgave, som er: Barnet i Udvikling, er det vigtigste, at børn og deres familier møder betydningsfulde voksne, som er nærværende, og har som opgave at få en nær tilknytning til det enkelte barn, samt øje for det udviklingspotientiale, der er i den enkelte.
Derfor arbejder vi hver dag på at Spurvehuset er et sted hvor man bliver mødt af og oplever: Tryghed, tillid, nærvær og forskellighed.

1.3 Pædagogiske principper

Kommunens fastsatte pædagogiske principper

1. Princip: Det pædagogiske arbejde skal tilrettelægges, så det enkelte barn sikres den bedst mulige udvikling og læring i hele dets hverdag.
2. Princip: Der skal være fokus på at skabe de bedst mulige læringsmiljøer, hvor der tages hensyn til barnets perspektiv og det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø.
3. Princip: De professionelle guider alle børn i forhold til at opleve værdien af fællesskab.
4. Princip: Dialog og samarbejde med forældre og netværk er en naturlig del af arbejdet med at sikre børns trivsel og læring.
5. Princip: Der fremmes en kultur, hvor arbejdet med IT er en naturlig del af det daglige arbejde.

Dagtilbuddets pædagogiske principper

1. Princip: Der arbejdes med det udgangspunkt, at det er hele barnets dag i institutionen, som rummer mulighed for udvikling og læring. Det vil sige, der er læring og udviklingspotientiale i relationen, i de daglige praktiske gøremål, i de mere organiserede aktiviteter i gruppetiden, samlingen osv.
2. Princip: Ved at undersøge, evaluere og dokumentere vores aktiviteter og læringsmiljø kan vi skabe det bedst mulige miljø for det enkelte barn, som skaber grobund for trivsel, udvikling og læring.
3. Princip: Ved at arbejde bevidst med værdien af at alle børn føler sig som en del af det store fælleskab, kan vi via vores tilrettelæggelse og planlægning sørge for, at alle får mulighed for at deltage i mange forskellige former for for fælleskaber.

4. Princip: Vi er hele tiden opmærksomme på, hvordan vi i samarbejde med kolleger, forældre og andre fagprofessionelle grupper kan arbejde hen imod den bedst mulige trivsel og udvikling hos det enkelte barn.
5. Princip: Vi søger at optimere brugen af IT, hvor det kan være et naturligt redskab i det pædagogiske arbejde, f.eks. hvor vi søger efter informationer med børnene, børnene dokumenterer selv via foto, og børnene er med til at lave materiale f.eks. en bog om et tema på i pad.

1.4 Læringsforståelse

Kommunens fastsatte læringsforståelse

Jf. "Læreplaner og pædagogisk praksis - En vejledning til det pædagogiske personale i Dagtilbud":

Tidlig læring er centralt for udvikling af børns potentialer og kompetencer. Oplevelsen af tryghed og tillid er de bedste betingelser for læring og udvikling. Tilknytningen er af stor betydning for børns udviklings- og læringsprocesser.

Læring handler om dannelse og udvikling og er en forandringsproces, der fremmer tilegnelsen af nye kompetencer. Det er en proces, hvor barnet omformer og udvikler sin viden, forståelse og færdigheder.

Begreberne læring og udvikling går hånd i hånd. Barnet lærer, når det udvikler sig og udvikler sig, når det lærer. Begrebet læring kan også være et synonym for socialisering og/eller dannelse og knytter sig til barnets refleksion, handlinger og identitet.

En af de grundlæggende tanker bag den pædagogiske læreplan er, at hvert barn er medskaber af sin egen læring – en læring, som personalet skal støtte, guide og udfordre, hvad enten der er tale om planlagte aktiviteter eller spontant opståede situationer. Derfor har hele læringsmiljøet en betydning for børnenes udvikling og læring.

Ved læringsmiljø forstås bredt dagtilbuddets kultur og atmosfære, personalets rolle, de fysiske rammer, organiseringen og de metoder, der bliver brugt i de enkelte dagtilbud til at fremme børnenes læring.

Man kan også sige, at læring på en gang foregår i et spændingsfelt mellem det kognitive, psykodynamiske og samfundsmæssige - altså mellem barnets erkendelse, mestring, motivation, følelser og omgivelserne.

Dagtilbuddets læringsforståelse

Læring sker gennem vores sanser. Det enkelte barn deltager aktivt i læringen af bestemte mål. f.eks. tage tøj på, skrive et bogstav og klatre op i et træ. Gennem barnets aktiviteter udvikler barnet sig, og det er de erfaringer, som barnet gør sig, som viser sig som læring.
Gennem relationer og leg i det sociale fællesskab drager barnet sig nogle erfaringer, som gør, at barnet får en ny opfattelse af sig selv, og øver sig i det relationelle samspil. Det er i legen barnet får indsigt i meninger, hensigter og værdier.

Illustration 2

	Børn har ringe indflydelse på form og indhold	Børnene har høj indflydelse på indhold og form
De voksne har høj grad af indflydelse på indhold og form	1. Læringsrum Voksenskabt læring. Den voksne går foran barnet. Den voksne har sat et bestemt indhold på programmet. Børnene skal lære noget bestemt.	2. Læringsrum Voksenstøttet læring. Den voksne går ved siden af barnet. Den voksne støtter og udvikler sammen med børnene. Børnenes medbestemmelse er medtænkt i projekter og aktiviteter. Støtte børns læring gennem samtaler. F.eks. følge børnenes spor.
De voksne har lav grad af indflydelse på indhold og form		3. Læringsrum Leg og spontane oplevelser. Den voksne går bag ved barnet. Den voksne skaber muligheder og udfordringer gennem tilrettelæggelse af et miljø for leg og oplevelser. De pædagogiske handlinger ligger underforstået i miljøet. F.eks. ved overvejelser over legepladsens indretning.

Fig. 1: De tre læringsrum (Basil Bernstein 2001)

2 GENERELLE RAMMER FOR ARBEJDET MED DE SEKS LÆREPLANSTEMAER

2.1 DE OVERORDNEDE LÆRINGSMÅL

Kommunens fastsatte overordnede læringsmål

For at børnene kan mestre eget liv og bliver robuste, har det jf. "Læreplaner og pædagogisk praksis - En vejledning til det pædagogiske personale i Dagtilbud" betydning, at:
- de professionelle gennem fællesskabet giver børnene mulighed for at lære at samarbejde og være en del af et struktureret og ustruktureret samvær
- de professionelle giver børnene mulighed for, at de kan mærke sig selv, sætte ord på følelser og behov
- de professionelle giver børnene mulighed for at tænke over egne handlinger og have omtanke for andre.

Disse almene kompetencer bliver udviklet i læringsmiljøer, hvor børn og voksne er sammen om aktiviteter, der stimulerer barnets sprog, motorik, viden om natur og naturfænomener samt kunst og kultur.

Jf. "Lys i øjnene" er det Byrådets mål:
- at børn bliver så dygtige, som de kan, trives og bliver livsduelige voksne. Det gør vi ved at inddrage og aktivere børnene i læringsprocessen og lade dem anskueliggøre den
- at børn, forældre og professionelle indgår i et forpligtende samarbejde. Det gør vi bl.a. ved at sætte ind på sprogområdet og herunder yde en særlig indsats for familier med flere sprog

Dagtilbuddets overordnede læringsmål

I Spurvehuset arbejder vi bevidst med, at se og høre alle børn hver dag. Vi hjælper det enkelte barn med at få en god plads i det store børnefællesskab, som Spurvehuset udgør.
Vi er særligt opmærksomme på, at nogle børn i kortere eller længere perioder skal have hjælp til at føle sig set og hørt i fællesskaberne. Det gør vi i særlig grad ved at afdække børnemiljøet for den enkelte og gruppen, og derigennem lave særlige tiltag, som kan hjælpe den enkelte med at få sig en god plads.
Der er altid fokus på, at det er de voksne, som har ansvaret i relationerne, og at det er de voksne som skal justere på tilgangen til den enkelte.
Vi arbejder altid med de seks læreplanstemaer for øje, og tilrettelægger den pædagogiske hverdag med udgangspunkt i det. Derved sørger vi for at alle børn bliver styrket på samtlige områder. Og de børn, som har brug for en styrket indsats på særlige områder, får mulighed for at få den rette hjælp/indsats med hjælp fra de voksne.
Derudover arbejder vi særligt med de børn, som har brug for en ekstra indsats på det sproglige område. Det gør vi i samarbejde med talekonsulenten og familien, hvor der både bliver sat fokus på indsatsen i familien, og der arbejdes i små sproggrupper en gang om ugen i institutionen.

2.2 ARBEJDET MED LÆRINGSMÅL FOR BØRN MED SÆRLIGE BEHOV

Kommunens fastsatte læringsmål for børn med særlige behov

Jf. TOPI (Tidlig opsporing og indsats) arbejder vi ud fra tre grundlæggende værdier:
1. Barnets adfærd ses i den sociale kontekst, hvori barnet indgår. Fokus på barnets ressourcer og ikke dets mangler.
2. Forældrene er aktive samarbejdspartnere. Forældrene er en ressource.
3. Det tværfaglige professionelle samarbejde og de tværfaglige ressourcer vægtes højt. Der skabes fælles begreber og forståelse af hinandens praksis.

I forhold til børn, som viser tegn på mistrivsel, skal analysemodellen anvendes til at undersøge barnets signaler som grundlag for en tidlig indsats.

Dagtilbuddets læringsmål for børn med særlige behov

I Spurvehuset er vores mål at det enkelte barn mødes af et nærværende personale som vil barnet og dets trivsel. Det betyder, at der arbejdes ud fra planlagte aktiviteter, som støtter barnets mestring og bryder uhensigtsmæssige mønstre. Vi anvender særligt Marte Meo metoden til at hjælpe barnet til en bedre trivsel.
Vi arbejder med TOPI modellen, og bruger den som et udgangspunkt til at arbejde med SMTTE og LP modellen, som hjælper med at få lavet en styrket og fokuseret indsats for det enkelte barn, hvor der opstilles mål og laves handleplan for en styrket indsats.
Samtidig er vi altid i tæt samarbejde med forældrene, så barnet oplever en samlet fælles indsats til styrkelse af barnets kompetencer.
Vi har også et samarbejde med tværfaglige teams i fokusgrupper, som hjælper til at få afdækket forskellige problemstillinger, og ikke mindst giver indsigt i nye indsatsområder/tiltag, som er til gavn for familien, personalet og det enkelte barns gode trivsel.

2.3 ARBEJDET MED LÆRINGSMÅL FOR METODER OG AKTIVITETER TIL INKLUSION

Dagtilbuddets metoder og aktiviteter til inklusion:

Vi har altid særlig fokus på inklusion, og det at hjælpe det enkelte barn med at få en særlig plads i fællesskabet. Vi afdækker alle børnene, og får derigennem den særlige viden, der skal til for at lave en styrket indsats, hvor det vurderes nødvendigt.
Den styrkede indsats handler om at have et særligt blik for det enkelte barn i alle de sammenhænge det indgår i, hvor vi er på sidelinien i aktiviteterne og relationerne. Vi arbejder der bevidst med at sætte ord på vores egne, barnet og de andre børns initiativer og handlinger, for derigennem at give børnene ny viden om hinanden, nye handlemuligheder i legen og ikke mindst et styrket selvværd, som barnet kan bruge i nye relationer, det indgår i.
Når der er et barn, som af forskellige årsager ikke ved hjælp af disse tiltag får styrket sin rolle i fællesskabet, arbejder vi bevidst med specifikke sammensætninger i mindre børnegrupper til styrkelse af barnets mulighed for at indgå i relationer.

2.4 ARBEJDET MED LÆRINGSMÅL FOR SPROGINDSATSEN

Kommunens fastsatte sprogindsats

Alle 3-årige skal sprogvurderes. Det anbefales, at de 3-årige - når vurderingen viser, at de har behov for en særlig eller fokuseret sprogindsats - revurderes ved en 5-årsscreening. Det er lederens ansvar at udføre sprogvurderingen og sætte en eventuel sprogindsats i værk. Til sprogvurderingen anvendes Rambølls modul, og den foretages af en pædagog i institutionen.

Dagtilbuddets sprogindsats

Alle børn bliver sprogtestet, når de er ca 3 år og igen i efteråret i deres sidste år i børnehaven. Med udgangspunkt i disse sprogtest, bliver der lagt en plan for en særlig sprogindsats, hvis det skønnes nødvendigt. Denne plan laves altid i samarbejde med familien og under vejledning af vores talekonsulent.
Der arbejdes med særlig fokuseret sprogindsats en gang om ugen, hvor vi tilrettelægger indsatsten med særligt indsats på barnets udfordringer. Denne indsats foregår med en pædagog og 1-3 børn, afhængig af indsatsen.
Samtidig arbejder vi i hele huset med det særlige system "Hit med lyden", som præsenterer børnene for alle bogstaver, deres dyr/figur, dyrets navn og lyd. Det er et system, som hjælper til at få tidlig bogstavkendskab, få lært de enkelte bogstavers lyde og at arbejde fokuseret med sproglig opmærksomhed. Der arbejdes med sproglig opmærksomhed og udtale på mange forskellige måder, både den visuelle, auditive og kropslige dimension kommer i spil via "Hit med lyden".

2.5 ARBEJDET MED OVERGANGE OG SAMMENHÆNG

Kommunens fastsatte arbejde med overgange og sammenhæng

Det er Byrådets mål, at der er sammenhæng og helhed i børnenes liv. Det gør vi ved at arbejde systematisk med at skabe gode overgange for børn og inddrage forældrene i det arbejde.

I Viborg Kommune ønsker vi, at der opstilles mål for overgange mellem dagpleje og børnehus for at sikre, at alle børn får den bedst mulige overgang fra et dagtilbud til et andet. For at sikre at vigtig viden ikke går tabt i overgangene, har Viborg Kommune udviklet en fælles overgangsmodel og et fælles overgangsskema i forbindelse med TOPI.

Dagtilbuddets arbejde med overgange og sammenhæng

I Spurvehuset arbejder vi ud fra de retningslinier, Viborg Kommune har fastlagt med udgangspunkt i overgangsskemaerne i TOPI systemet.
Vi har en samtale med familierne ved alle de overgange, barnet er i berøring med: fra hjem til vuggestue, fra dagpleje til vuggestue eller børnehave, fra vuggestue til børnehave og fra børnehave til skole. I de samtaler tager vi altid udgangspunkt i barnets kompetencer, og drøfter hvad barnet har af særlige behov, som kan gøre, at overgangen bliver så god for barnet og familien som muligt. Det er altid med det fokus, at gøre overgangen så god som mulig, og med størst mulig hensyn til det enkelte barns behov.
Derudover har vi i Spurvehuset, hver fredag en fællessamling for alle, hvor vi synger, danser og viser f.eks et lille skuespil for hinanden. Det er en ganske særlig stund, hvor søskende, gamle venner og nye venner mødes. Det er en meget stor gevinst for overgangen fra vuggestue til børnehave, hvor vi alle lærer hinanden at kende.
Samtidig har vi det princip, at dørene mellem vuggestue og børnehave i overført betydning altid er åbne. Hvilket betyder, at de børn, der snart skal i børnehave har mange besøgsstunder i børnehaven. Og de børn, som er startet i børnehaven, kan besøge sin gamle vuggestue, hvis der skulle føles et behov for det.
Ved den samtale, som holdes før skolestart, drøfter vi hvilke indsatsområder, det kunne være behov for inden skolestart, så barnet og familien står bedst muligt rustet til skolelivet.

2.6 METODER OG AKTIVITETER I ARBEJDET MED OVERGANGE OG SAMMENHÆNG

Dagtilbuddets metoder og aktiviteter i arbejdet med overgange og sammenhæng

Det er jo som tidligere nævnt med udgangspunkt i det enkelte barn og dets families behov, at vi forsøger at gøre overgangene så blide som muligt.
Det kan f.eks. være ved, at der følger personale med fra vuggestuen til børnehaven i starten. Det kan også til tider være en hjælp at lave små grupper med mindre børn, så starten kan føles så blid som muligt.
Samtidig har vi også fokus på praktiske ting, som kan lette starten. F.eks. at give barnet kortere dage i det omfang det er muligt.
Vi sørger for, at vi er i særlig tæt dialog med familien i starten, så vi løbende kan justere, os så familien kan have en sikkerhed for, at barnet er i trivsel.
Mht overgangen til skole, arbejder vi særligt det sidste halve år med de store børn med mere fokuserede aktiviteter, som handler om fælles opmærksomhed, bogstav og tal kendskab og det at føle sig store.
Hvis der er behov for det, aftaler vi med familien, at vi har en længere samtale med skolen til overleveringssamtalen.

Illustration 3

3 PRIORITERING, DOKUMENTATION OG EVALUERING AF ARBEJDET MED DE SEKS LÆREPLANSTEMAER

3.1 FAKTA OM INSTITUTIONEN

Dagtilbuddets beskrivelse:

Vi er nomeret til 28 vuggestubørn, som er fordelt på to grupper med 0-3 årige på begge grupper. 67 børnehavebørn, som er fordelt på 3 grupper med 3-6 årige, og 5 specialbørn, som ikke er fordelt på de andre grupper.
Til det er der 15 pædagoger, 5 medhjælpere, 1 pæd. assistent og 1 studerende. Samtidig er der en leder, en souschef og en hk'er på 10 timer.
Børnene kommer primært fra lokalområdet, og nogle fra andre områder i Viborg.
De enkelte familier kommer med forskellige forudsætninger og baggrund, vi har både danske børn og børn af en anden etnisk baggrund, og samlet udgør vi et bredt udsnit af befolkningen.

3.2 PRIORITERING - LÆREPLANER

Følgende viser den forventede procentvise fordeling på de 6 læreplanstemaer, som er angivet i den pædagogiske læreplan:

	Fordeling i %
Alsidig personlig udvikling	20,0
Sociale kompetencer	20,0
Sproglig udvikling	20,0
Krop og bevægelse	20,0
Naturen og naturfænomener	10,0
Kulturelle udtryksformer og værdier	10,0

Kommentar:

Der er altid særlig fokus på de tre første punkter: Alsidig personlig udvikling, Sociale kompetencer og sproglig udvikling. Det er det der handler om at indgå i relationer og være en del af sunde fællesskaber.

Så er der i perioder mere og mindre fokus på områderne: Krop og bevægelse, Natur og naturfænomener og Kulturelle udtryksformer. Det afhænger af, hvilke projekter vi har i perioderne. det kan f.eks. være kunst og drama, Cirkus, Bondegård, at komme fra et andet land osv.
Vores projekter tager udspring i, at vi kommer godt omkring de forskellige områder, dog altid med udgangspunkt i, hvad vi kan se børnene er optagede af.

3.3 VÆRKTØJER TIL DOKUMENTATION

I forbindelse med udarbejdelsen af læreplanerne er det angivet, at følgende værktøjer særligt benyttes til dokumentation af arbejdet med læreplanerne:

- Læringshistorier
- Praksisfortællinger
- Foto
- Barnets bog
- Iagttagelser/observationer
- Børneinterview

3.4 METODER TIL EVALUERING

I forbindelse med udarbejdelsen af læreplanerne er det angivet, at der er benyttet følgende metoder til at evaluere arbejdet med læreplanerne:

- ECERS
- LP
- SMTTE
- Læringshistorier
- Relationsskema

3.5 DAGTILBUDDETS ANVENDELSE AF EVALUERING TIL UDVIKLING AF DEN PÆDAGOGISKE PRAKSIS

I forbindelse med udarbejdelsen af læreplanerne er det angivet, hvordan evalueringer skal anvendes til udvikling af den pædagogiske praksis:

Med udgangspunkt i de evalueringer og den feed back vi får løbende i forhold til vores pædagogiske tiltag, har vi på både gruppe møder og personale møder ofte drøftelser om, vores praksis har den ønskede effekt. Det giver jævnligt grund til justeringer i vores mål, tiltag og tegn i både Smtte model og praksis.
Samtidig laver vi hvert år både en ECERS og en FCCERS, hvor vi afdækker vores læringsmiljø på rigtig mange parametre. Dette giver altid anledning til justeringer i praksis, altid med udgangspunkt i det bedst mulige miljø for trivsel indenfor de givne rammer.
Derudover arbejder vi med video analyse ved hjælp af Marte Meo metoden, og det giver ofte anledning til justeringer i praksis, både i forhold til det enkelte barn, hele børnegruppen og det fysiske miljø.

Illustration 4

4 MÅLSÆTNINGER FOR DE ENKELTE LÆREPLANSTEMAER

4.1 ALSIDIG PERSONLIG UDVIKLING

SAMMENHÆNG

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner for den nuværende periode er følgende fokus for jeres arbejde (sammenhæng) med alsidig personlig udvikling angivet:

For at barnet kan udvikle og udfolde sig personligt, er det vigtigt, at barnet bliver anerkendt som et unikt væsen, der kan præge omgivelserne og sætte sine egne spor.
Det har stor betydning, at barnet er fuldgyldigt medlem af fællesskabet, d.v.s. er en del af skabende og sunde fællesskaber, hvor barnet føler sig trygt og værdsat.

MÅLSÆTNING OG TEGN

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner for den nuværende periode er følgende overordnede mål for arbejdet med alsidig personlig udvikling angivet:

Dagtilbuddets overordnede mål:

Vi vil i Spurvehuset give mulighed for:
At børnene oplever tryghed og tillid i de sociale fællesskaber.
At børnene møder udfordringer og oplevelser, der kan udvikle deres personlige ressourcer og kompetencer.
Udviklings og udfoldelsesmuligheder så børnene trives i et inkluderende miljø, hvor børnene kan præge og sætte sine egne spor.

Følgende tegn på læring hos børnene blev formuleret:

1. Tegn: At børnene opsøger andre børn og kontakter voksne.
2. Tegn: At børnene indgår i og er en del af et børnefælleskab.
3. Tegn: At børnene tager initiativer.
4. Tegn: At børnene udviser empati og kan hjælpe andre.
5. Tegn: At børnene sætter ord på, hvad de gerne vil.
6. Tegn: At børnene deltager aktivt i nye udfordringer og oplevelser.
7. Tegn: At børnene bidrager i legen med fantasi og kreativitet.
8. Tegn: At børnene har øje for hinanden.
9. Tegn: At børnene er gode rollemodeller de andre kan spejle sig i.
10. Tegn: At børnene udviser selvstændighed og er selvhjulpne.

TILTAG

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner blev følgende tiltag i arbejdet med alsidig personlig udvikling angivet:

1. Tiltag: Børnene er omgivet af tydelige og forudsigelige voksne
2. Tiltag: Vi er opmærksomme om alle børn har en ven og er en del af børnefællesskabet.
3. Tiltag: Børnene tilbydes forskellige pædagogiske rammer og struktur i hverdagen.
4. Tiltag: Vi ser følger og benævner børnenes initiativer.
5. Tiltag: Vi sætter ord på følelser og benævner hinanden som venner og guider positivt i konflikt situationer.

6. Tiltag: Vi strukturerer hverdagen og planlægger aktiviteter efter alder og på tværs af interesser.
7. Tiltag: Vi anerkender børnene og benytter et positivt sprog.
8. Tiltag: Vi følger børnenes spor.

4.2 SOCIALE KOMPETENCER

SAMMENHÆNG

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner for den nuværende periode er følgende fokus for jeres arbejde (sammenhæng) med sociale kompetencer angivet:

Barnets sociale kompetencer udvikles i samspil med andre f.eks. i venskaber. De sociale kompetencer består af børnenes evner til at udvise empati, tilknytningsrelationer, hvor de oplever tryghed og tillid og af sociale færdigheder.
det er vigtigt at børnene bliver anerkendt og respekteret som de personer de er, og at de oplever at høre til.
Børnenes sociale kompetencer udvikles vad at børnene bliver inddraget i hverdagen, hvor de aktivt deltager i et samarbejde med andre og er med i demokratiske beslutningsprocesser.
Det er vigtigt, at børnene kan give udtryk for og sætte ord på følelser, give udtryk for behov, og kan sætte grænser for sig selv.

MÅLSÆTNING OG TEGN

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner for den nuværende periode er følgende overordnede mål for arbejdet med sociale kompetencer angivet:

Dagtilbuddets overordnede mål:

I Spurvehuset vil vi:
Støtte børnene i det relationelle, så de har mulighed for at udvikle venskaber i det sociale fællesskab.
Give børnene forståelse for hinandens forskellighed.
Skabe et foranderligt miljø, hvor børnene kan udforske i inspirerende omgivelser og bidrage aktivt til fællesskabet i børnemiljøet.

Følgende tegn på læring hos børnene blev formuleret:

1. Tegn: At børnene er opmærksomme og hjælper hinanden.
2. Tegn: At børnene udviser glæde i hverdagens fællesskaber.
3. Tegn: At børnene har en ven og inviterer andre med i fællesskabet.
4. Tegn: At børnene udviser empati og hjælper hinanden.
5. Tegn: At børnene udviser selvstændighed.
6. Tegn: At børnene kan tage hensyn til børn med andre behov.
7. Tegn: At børnene er engagerede i dagligdagen.
8. Tegn: At børnene bruger hele huset.
9. Tegn: At børnene er glade for at komme i Spurvehuset.

TILTAG

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner blev følgende tiltag i arbejdet med social kompetence angivet:

1. Tiltag: Vi sætter ord på børnenes initiativer.
2. Tiltag: Vi er opmærksomme på hvordan vi organiserer, så børnene får øje for hinanden og andre.
3. Tiltag: Vi arbejder struktureret og målretter aktiviteter, så nye legerelationer kan opstå.
4. Tiltag: Vi stopper uhensigtsmæssig adfærd ved at anvise nye handlemuligheder for barnet.
5. Tiltag: Vi sætter ord på strategier, der kan anvendes, når noget er svært.
6. Tiltag: Vi lærer børnene at mester egne grænser og respektere andres.
7. Tiltag: I hverdagen skaber vi mulighed for at lege i mindre enheder.
8. Tiltag: Vi organiserer i huset alt efter, hvad børnene viser os.
9. Tiltag: Vi planlægger aktiviteter, så børnene bruger hele huset.

4.3 SPROGLIG UDVIKLING

SAMMENHÆNG

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner for den nuværende periode er følgende fokus for jeres arbejde (sammenhæng) med sproglig udvikling angivet:

Der er mange sprog som eksempelvis nonverbalt sprog, talesprog, skriftsprog, kropssprog og billedsprog.
Igennem disse sprog kan børnene dels udtrykke deres egne tanker og følelser, dels blive i stand til at forstå andres.
Børnene udvikler og fastholder deres identitet og selvfølelse ved at udtrykke sig.
I Spurvehuset udvikler børnene ders sprog gennem hverdagens aktiviteter.

MÅLSÆTNING OG TEGN

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner for den nuværende periode er følgende overordnede mål for arbejdet med sproglig udvikling angivet:

Dagtilbuddets overordnede mål:

I Spurvehuset vil vi:
give børnene mulighed for udvikling af deres sprog gennem samspil og i relation med børn og voksne i deres hverdag.
Udfordre og opmuntre børnene til at udtrykke sig sprogligt både nonverbalt og verbalt.
Støtte og udvikle børnenes interesse og nysgerrighed for sproget, dets lyde og tal.

Følgende tegn på læring hos børnene blev formuleret:

1. Tegn: At børnene deltager aktivt i dialog med børn og voksne i de sociale fællesskaber.
2. Tegn: At børnene bruger sproget aktivt i samvær med voksne og børn.
3. Tegn: At børnene tør fortælle til samling.
4. Tegn: At børnene anvender sproget, når de ønsker opmærksomhed.
5. Tegn: At børnene sætter ord på følelser og handlinger.
6. Tegn: At børnene leger og pjatter med sproget.
7. Tegn: At børnene kender og taler om bogstavernes lyde
8. Tegn: At børnene er nysgerrige i forhold til tegn, symboler, bogstaver og tal.
9. Tegn: At børnene viser interesse for og kan deres lyd og bogstav fra "hit med lyden"
10. Tegn: At børnene udviser interesse for IT, spil og bøger.

TILTAG

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner blev følgende tiltag i arbejdet med sproglig udvikling angivet:

1. Tiltag: De voksne er nærværende, og benævner egne og børnenes initiativer.
2. Tiltag: De voksne opfordrer til dialog
3. Tiltag: Vi tilrettelægger planlagte sproglige aktiviteter, med bla "hit med lyden" materialet, målrettet aldersgruppen.
4. Tiltag: Vi benytter rim og remser, samt quiz og gåder alt efter alder.
5. Tiltag: Børnene har adgang til skrivehæfter, som benyttes til legeskrivning.
6. Tiltag: Vi læser bøger og snakker om forskellige temaer.
7. Tiltag: Vi giver børnene tid til reflektion, da mange børn har en lang latens tid
8. Tiltag: Vi organiserer os i mindre enheder, hvor børnene lettere kan komme i dialog.
9. Tiltag: Vi tilrettelægger aktiviteter, der målretter forskellige læringsstile.
10. Tiltag: De voksne udvælger og benytter IT materiale.

4.4 KROP OG BEVÆGELSE

SAMMENHÆNG

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner for den nuværende periode er følgende fokus for jeres arbejde (sammenhæng) med krop og bevægelse angivet:

Børn bruger hele tiden deres krop. Det kan vi se hver eneste dag, da vi ved at børnene foretrækker at bevæge sig frem for at sidde stille. De oplever og lærer gennem deres krop og via sanserne.
Kroppen er et stort og sammensat sansesystem, som udgør fundamentet for erfaring, viden, følelsesmæssige og sociale processer samt kommunikation.
Derfor er det vigtigt, at der bliver taget vare på kroppen, så vi sikrer dens udfoldelse ved at have fokus på den fysiske og psykiske sundhed.

MÅLSÆTNING OG TEGN

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner for den nuværende periode er følgende overordnede mål for arbejdet med krop og bevægelse angivet:

Dagtilbuddets overordnede mål:

I Spurvehuset giver vi mulighed for at:
Børnene oplever glæden ved at bruge kroppen i hverdagens daglige aktiviteter og at øge deres kropsbevidsthed.
Børnene får plads og rum til at udfolde og udfordre sig motorisk samt lære egne ressourcer at kende.
Skabe fysiske læringsmiljøer til både stillesiddende og aktive lege i børnemiljøet.

Følgende tegn på læring hos børnene blev formuleret:

1. Tegn: At børnene tager aktiv del i og anvender de lege og aktiviteter de bliver præsenteret for.
2. Tegn: At børnene er nysgerrige og selv eksperimenterer med nye motoriske færdigheder.
3. Tegn: At børnene udviser glæde og lyst til bevægelse.

4. Tegn: At børnene anvender og deltager aktivt i planlagte aktiviteter.
5. Tegn: At børnene skaber egen rum for leg, både fin og grov motorisk.
6. Tegn: At barnet viser interesse for og øver sig i at mestre de bevægelsesmuligheder, der er både ude og inde.

TILTAG

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner blev følgende tiltag i arbejdet med krop og bevægelse angivet:

1. Tiltag: Vi arbejder målrettet med øvelser og lege, både ude og inde, der kan være med til at styrke børnenes kropsbevidsthed.
2. Tiltag: De voksne går forrest og tilrettelægger fysisk udfoldelse og er gode rollemodeller.
3. Tiltag: Vi sætter ord på og benævner kroppens dele.
4. Tiltag: Vi anvender nærmiljøet og legepladsen til fysisk udfoldelse.
5. Tiltag: Vi laver projekter, hvor vi sætter fokus på krop og bevægelse.

4.5 NATUR OG NATURFÆNOMENER

SAMMENHÆNG

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner for den nuværende periode er følgende fokus for jeres arbejde (sammenhæng) med natur og naturfænomener angivet:

Naturoplevelser for børn har stor betydning. Det er vigtigt, at børnene får mangeartede naturoplevelser, samt interesse for og viden om naturen. Hermed bliver der skabt et grundlag for børnenes forståelse af deres omverden.

MÅLSÆTNING OG TEGN

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner for den nuværende periode er følgende overordnede mål for arbejdet med natur og naturfænomener angivet:

Dagtilbuddets overordnede mål:

I Spurvehuset vil vi:
Give børnene mulighed for at sanse og undersøge legepladsens muligheder, og give dem daglige oplevelser i børnemiljøet.
Give børnene oplevelser så de får kendskab til de forskellige årstider.
Præsentere børnene for forskelligartet natur, naturfænomener og miljø.

Følgende tegn på læring hos børnene blev formuleret:

1. Tegn: At børnene udviser glæde ved at være ude.
2. Tegn: At børnene viser de bruger deres forskellige sanser.
3. Tegn: At børnene bliver opmærksomme på naturen og miljøet omkring dem.
4. Tegn: At børnene kender de forskellige årstider.
5. Tegn: At børnene gør brug af deres erfaringer og den viden, de har opnået.
6. Tegn: At børnene eksperimenterer med naturens elementer.
7. Tegn: At børnene er bevidste om at bevare og beskytte naturen.
8. Tegn: At børnene er nysgerrige og undersøgende.

TILTAG

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner blev følgende tiltag i arbejdet med natur og naturfænomener angivet:

1. Tiltag: Børnene er ude hver dag, hvor de oplever forskellige vejrfænomener.
2. Tiltag: De voksne planlægger aktiviteter, der stimulerer de forskellige sanser.
3. Tiltag: Vi taler om det, vi oplever i naturen, og hvordan vi beskytter den.
4. Tiltag: De voksne præsenterer børnene for forskellige redskaber til at undersøge naturen med.
5. Tiltag: Vi taler med børnene om, hvordan man passer på naturen.
6. Tiltag: Vi såer og snakker om det, der kommer op af plantekasserne.
7. Tiltag: Vi tilrettelægger fælles oplevelser i naturen i mindre enheder.

4.6 KULTURELLE UDTRYKSFORMER OG VÆRDIER

SAMMENHÆNG

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner for den nuværende periode er følgende fokus for jeres arbejde (sammenhæng) med kulturelle udtryksformer og værdier angivet:

Kulturel viden er det ubevidste blik verden mødes med. D.v.s. noget man gør brug af, som man ikke altid er bevidst om.
Først når man møder en anden eller noget anderledes, finder man ud af, hvor man selv står- sit eget ståsted.
Børnenes oplevelser er meget følsomme og lystbetonet. Jo mere de oplever jo mere beriget bliver de- en berigelse som de kan bruge i deres udvikling af kulturelle udtryksformer.
Kulturelle udtryksformer og værdier omhandler både hverdagens rutiner (hverdagskultur: leg, samvær m.m.) og flere kulturelle tilbud (børnelitteratur, musik, teater IT m.m.).

MÅLSÆTNING OG TEGN

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner for den nuværende periode er følgende overordnede mål for arbejdet med kulturelle udtryksformer og værdier angivet:

Dagtilbuddets overordnede mål:

I Spurvehuset vil vi give:
Børnene mulighed for kreativ udfoldelse.
Børnene indblik og mulighed for at blive opmærksom på egen kultur.
Skabe et lærings og børnemiljø, hvor børnene kan deltage i kulturelle fællesskaber.

Følgende tegn på læring hos børnene blev formuleret:

1. Tegn: At børnene eksperimenterer med forskellige materialer.
2. Tegn: At børnene finder nye og anderledes måder at lege, synge, danse og tegne på.
3. Tegn: At børnene deltager aktivt og er undersøgende i deres hverdag.
4. Tegn: At børnene passer på hinanden og behandler Spurvehuset med respekt for tingene.

5. Tegn: At børnene viser, at de har kendskab til kulturen i Spurvehuset.
6. Tegn: At børnene bruger deres viden og fantasi i legen.
7. Tegn: At børnene accepterer andre kulturer end deres egen.
8. Tegn: At børnene kender til forskellige kulturelle aktiviteter som teater, cirkus, bibliotek osv.
9. Tegn: At børnene er kreative og gennem legen viser forståelse for andre.
10. Tegn: At børnene deltager ved højtider og fødselsdage.

TILTAG

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner blev følgende tiltag i arbejdet med kulturelle udtryksformer og værdier angivet:

1. Tiltag: Vi sørger for, at børnene har adgang til forskellige materialer til kreativ udfoldelse.
2. Tiltag: Vi indretter Spurvehuset, så miljøerne er foranderlige, afhængig af temaerne, der arbejdes med.
3. Tiltag: Vi er i dialog med børnene om, hvad der gør det rart at være i Spurvehuset.
4. Tiltag: Vi guider børnene i, hvad de kan, og hvilke muligheder der er i Spurvehuset.
5. Tiltag: Vi planlægger kulturelle oplevelser og aktiviteter i løbet af året ud fra vores højtider og traditioner.
6. Tiltag: Vi taler om, hvorfor vi holder de forskellige højtider i de forskellige kulturer.
7. Tiltag: Vi inddrager børnene i de forskelle, der kan være i forskellige traditioner.

Illustration 5

5 ARBEJDET MED ET GODT BØRNEMILJØ SOM EN INTEGRERET DEL AF DET PÆDAGOGISKE ARBEJDE

5.1 ARBEJDET MED ET GODT BØRNEMILJØ

Under udarbejdelsen af pædagogiske læreplaner er arbejdet med børnemiljøet beskrevet med følgende ord:

I spurvehuset arbejder vi bevidst med børnemiljøet, som en stor faktor i det, der handler om, hvordan vi kan justere i det fysiske og psykiske miljø, så det enkelte barn kan være i bedst mulig trivsel.
Det drejes sig om det at inddrage barnets perspektiv i evalueringer af projekter, lave børne interviews før og efter projekter. Lade børnene dokumentere, hvad de kan lide ved deres børnehave, analysere videoklip via Marte Meo, og justere i mål, tiltag og tegn med udgangspunkt i vores ECERS og FCCERS evalueringer.
Alt dette giver tilsammen en bred vifte til at reflektere i egen praksis, og dermed skabe grundlag til at justere i den pædagogiske tilgang og det fysiske børnemiljø.

5.2 ARBEJDET MED BØRNEMILJØVURDERINGER

Under udarbejdelsen af pædagogiske læreplaner er anvendelsen af børnemiljøvurderinger til at skabe inkluderende læringsmiljøer beskrevet med følgende ord:

Med udgangspunkt i de forskellige evalueringer, giver det personalet basis for at justere, så et rum f.eks. får en anden fysisk indretning, så det kan imødekomme flere børns behov. At der kommer fokus på nogle nye funktioner, som er noget flere børn efterspørger. F.eks. stille områder, puderum, mere konstruktion, læse hjørne osv.
Samtidig giver det anledning til, at personalet justerer i praksis, så flere børn er i trivsel og oplever sig som en del af fællesskabet. Det kan f.eks. dreje sig om den fysiske placeringen af personale inde og ude, hvor og hvordan sidder vi til samling, spisning osv, hvordan justerer vi os i forhold til det enkelte barn, hvordan sætter vi rammen om aktiviteter og hvordan vi benævner vores egne og det enkelte barns initiativer.

6 AFSLUTNING

Dette er det første forsøg i arbejdet med denne platform for læreplaner. Vores "gamle", og i en længere udgave, læreplan, kan man stadig læse på vores hjemmeside, hvilket vi da vil opfordre til.
Læreplanen er et dynamisk redskab, som er under evig forandring. Hvilket betyder, at den jævnligt bliver evalueret og justeret, så den passer til den virkelighed, den skal udfolde sig i.
Hvis der er spørgsmål til læreplanen, er man velkomne til at kontakte ledelsen i Spurvehuset, som vil være behjælpelig med afklarende svar.

Hjernen&Hjertet

Hjernen&Hjertet er et IT-system, som Rambøll har udviklet til at understøtte arbejdet med udvikling og dokumentation af kvalitet i dagtilbud.

Systemet hedder ”Hjernen&Hjertet”, fordi det forener den logisk-rationelle ”hjerneaktivitet” det er at måle og dokumentere kvalitet, med den ”hjerteaktivitet”, det er at levere kvalitet i samværet med vores fælles børn.

Hjernen&Hjertet samler oplysninger fra de pædagogiske læreplaner, oplysninger til pædagogisk tilsyn, ”Dialogprofiler” til brug i forbindelse med forældresamtalerne og andre oplysninger om den pædagogiske kvalitet.

Oplysninger fra alle disse forskellige dokumentationsopgaver, suppleret med kommunale nøgletal gør det muligt gennem Hjernen&Hjertet at give alle et bedre overblik over kvaliteten i det pædagogiske arbejde.

Du kan læse mere om Hjernen&Hjertet på hjemmesiden: **www.hjernenhjertet.dk**